

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Groningen Seaports NV
T.a.v. [REDACTED]
Handelskade Oost 1
9930PA Delfzijl

**Directoraat-generaal Natuur
en Visserij**

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/Inv

Behandeld door

[REDACTED]

T [REDACTED]
[REDACTED]

Ons kenmerk

DGNV / 52425188

Uw kenmerk

Bijlage(n)

Datum 18 april 2024
Betreft Aanvullingsverzoek aanvraag Wnb-vergunning
onderhoudsbaggerwerkzaamheden Delfzijl

Op 27 oktober 2022 heeft u een vergunning op grond van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) aangevraagd voor het uitvoeren van reguliere onderhoudsbaggerwerkzaamheden in de haven en havenmond van Delfzijl, alsmede voor het verspreiden van de hierbij vrijgekomen baggerspecie. De onderhoudsbaggerwerkzaamheden vinden plaats in/langs het Eems-Dollard estuarium, dat onderdeel uitmaakt van het Natura 2000-gebied Waddenzee.

Rijkswaterstaat heeft op 27 oktober 2022 een aanvraag ingediend voor een Wnb-vergunning voor het baggeren van de vaargeul Paapsand Süd. Zij maken hierbij gebruik van dezelfde Passende Beoordeling (hierna: PB) en ontvangen daarom ook onderhavig aanvullingsverzoek.

Bij e-mail van 10 november 2022 heb ik de ontvangst van uw aanvraag bevestigd.

Op 1 februari 2023 heeft u een aanvullingsverzoek ontvangen. Sinds dit aanvullingsverzoek is verzonden hebben er een aantal ontwikkelingen plaatsgevonden die betrekking hebben op de aanvraag en de daarbij behorende PB. Deze zijn:

- Een referentiesituatie wegens een WVO-vergunning uit 1993 met onbepaalde looptijd voor het onderhoud van de haven Delfzijl.
- Wegens het verlopen van de Wnb-vergunning en het ontbreken van een referentiesituatie heeft Rijkswaterstaat op 14 november 2023 een gedoogbrief ontvangen voor het baggeren van de vaargeul Paapsand Süd, alsmede het verspreiden van de vrijgekomen baggerspecie.

Op 26 februari 2024 ontving ik de aangepaste PB inclusief slibstudie.

Uw aanvraag bevat onvoldoende gegevens om deze juist te kunnen beoordelen en een besluit te nemen. Gelet daarop stel ik u op grond van artikel 4: 5 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) in de gelegenheid om **binnen twaalf weken na dagtekening van deze brief** uw aanvraag aan te vullen.

U dient uw aanvraag op de hieronder aangegeven punten aan te vullen.

Algemeen

1. Graag ontvang ik de coördinaten van de betreffende stortvakken voor alle activiteiten.
2. Graag ontvang ik de directe output van de Aerius berekening als los PDF bestand, om zo de berekening te kunnen controleren. Als onderdeel van de PB kan dit helaas niet.
3. Ik verzoek u de specificaties van de betreffende baggervaartuigen waarmee de Aerius berekening is uitgevoerd aan te leveren.
4. Er zitten in de gehele PB regelmatig spelling/taal en grammatica fouten. Graag de gehele tekst doorlopen om deze fouten te verwijderen.
5. Er wordt op meerdere plaatsen in de tekst verwezen naar niet bestaande figuren of tabellen, de verkeerde figuren of tabellen, of er wordt verwezen naar figuren of tabellen met daarbij een interpretatie die niet overeenkomt met de inhoud van deze figuren of tabellen. Ik verzoek u dit aan te passen.
6. Er wordt op meerdere plaatsen in de tekst verwezen naar niet bestaande hoofdstukken. Onder andere in hoofdstuk 4 bij de conclusie en in hoofdstuk 6 bij ieder deelhoofdstuk. Graag de gehele tekst doornemen om te controleren of de genoemde verwijzingen correct zijn.
7. De WVO vergunning die genoemd wordt in de PB is WVO GR 93/4455. De bij ons bekende WVO vergunning heeft kenmerk WVO GR 93/ 4323. Graag ontvang ik van u ook de WVO vergunning met kenmerk GR 93/4455.
8. Het is niet duidelijk of de gemodelleerde geplande situatie, evenals de referentiesituatie, uit gaat van de Airset of van de sleephopper. Dit dient te worden verduidelijkt in de PB.
9. Er wordt in de PB van Delfzijl vaak geargumenteed met de "huidige situatie" en "in de praktijk". Dit betreft echter activiteiten onder een reeds verlopen vergunning welke niet meer mee genomen mogen worden in de onderbouwing. Het project dient als "nieuw project" te worden beschouwd en ook zodanig te worden beargumenteerd. Eventueel waar van toepassing in vergelijking met de referentiesituatie.
10. Ik verzoek u de omschrijving van de tabellen en figuren te controleren. Op sommige plaatsen is de verwoording niet helemaal juist. Bijv. tabel 12: '...er geen significant negatief effect is..' dit kan echter niet met 100% zekerheid worden gezegd. Zo zijn er meerdere door de PB.
11. In hoeverre zijn de periodes waarin wordt gebaggerd afgestemd op wat optimaal is voor de natuur? Ik verzoek u dit toe te lichten in de PB.

Vragen PB haven Delfzijl

12. Pagina 11 paragraaf 1.3 laatste twee bulletpoints: Deze PB betreft dus het storten van max 900.000 m3 slib in de Bocht van Watum en 900.000 m3 slib in de Mond van Dollard? Ik verzoek u dit in de PB te verduidelijken.
13. Pagina 11 paragraaf 1.4: De laatste regel voorafgaand aan nummering en eerste regel na nummering zijn hetzelfde. Ik verzoek u dit aan te passen.
14. Pagina 12 paragraaf 1.4: "Daarbij is als uitgangspunt genomen dat het project haven Delfzijl een referentiesituatie heeft, waarmee intern gesaldeerd kan worden." Salderen gebeurt met stikstofdepositie. Wat wordt hier bedoeld?
15. Pagina 12 paragraaf 1.5 onder conclusie: "Met inachtneming van de mitigerende maatregelen ... worden de effecten van de activiteit op het systeem bovendien verkleind ten opzichte van de huidige situatie (Paapsand Süd) dan wel referentiesituatie (haven Delfzijl)."

- De centrale vraag is of een geplande activiteit de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied aantast.
- Om de geplande activiteit Paapsand Süd te kunnen vergelijken met de huidige situatie moet eerst van de huidige situatie worden vastgesteld in hoeverre die de natuurlijke kenmerken beïnvloed heeft en compatibel is met het verslechtingsverbod. Indien de huidige situatie hierop geen invloed heeft, moet van de geplande activiteit worden aangetoond dat dat geen verslechtering tot gevolg heeft. Indien de huidige situatie een negatieve invloed heeft moet van de geplande situatie worden aangetoond dat dit wordt omgebogen tot een neutrale dan wel positief invloed, d.w.z. geen aantasting van de natuurlijke kenmerken en bijdragen aan het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen.
- De geplande activiteit Delfzijl is hier gewaardeerd in relatie tot de referentiesituatie Delfzijl. Van deze referentiesituatie Delfzijl is niet duidelijk aangegeven hoe die situatie zich heeft verhouden tot de Natura 2000 doelstellingen in dit gebied. Pas wanneer hier duidelijkheid over bestaat kan worden beoordeeld of en in welke mate de geplande activiteit als een verbetering kan worden beschouwd en of de daarbij genomen mitigerende maatregelen passend zijn.

Ik verzoek u dit te verwerken in de PB.

16. Pagina 15 paragraaf 2.2: Soorten van de Rode Lijst hebben niet dezelfde status als VHR-soorten. Ik verzoek u de tekst te nuanceren.
17. Pagina 15 paragraaf 2.2: "Verder moet worden bepaald welke maatregelen te nemen zijn om effecten te voorkomen." In de PB zijn enkele mitigerende maatregelen opgenomen, maar een analyse van welke maatregelen mogelijk zijn ontbreekt. Aangezien het weer in omloop brengen van slib in het systeem hier de bottleneck vormt zou moeten worden afgewogen of dit slib beter elders kan worden gestort danwel geheel kan worden afgevoerd.
18. Pagina 17 paragraaf 3.1: "afkomstig uit het Zeehavenkanaal en de Handelshaven". Valt dit onder 'haven Delfzijl'? Deze koppeling is niet in PB gemaakt.
19. Pagina 18 paragraaf 3.2 regel 1, 2 en 3: Ik verzoek u een kaart toe te voegen waarin duidelijk is welke delen door DLS worden gebaggerd en welke delen door NL.
20. Pagina 18 alinea 2: Er wordt aangegeven dat de Airset gebruikt gaat worden. Echter is in de WVO expliciet de sleepopperzuiger vergund. Het gebruik van de Airset dient dus te worden onderbouwd. Uit deze onderbouwing dient duidelijk te worden waarom de Airset een betere optie is voor wat betreft de uit te voeren activiteit t.o.v. de sleepopperzuiger.
21. Pagina 18 einde alinea 2: Er wordt aangegeven dat in de modelstudie een andere stortlocatie wordt gebruikt dan de Bocht van Watum omdat deze niet langer bereikbaar is. Is dit enkel voor de modelering of wordt dit daadwerkelijk als alternatieve stortlocatie gezien? Ik verzoek u dit expliciet aan te geven in de PB.
22. Pagina 18 figuur 6: Het is niet duidelijk of de Duitse activiteiten hierin zijn meegenomen. Tevens lijkt er nu veel meer dan die 1.8 miljoen gebaggerd te worden, of geeft de zandwinning hier een vertekenend beeld? Ik verzoek u dit te verduidelijken.

23. Pagina 20 paragraaf 4A.2: Er is hier niet aangegeven waarom gebruik wordt gemaakt van sleepopperzuiger én Airset. Verderop in paragraaf 4.A.2.2. staat: "De laatste jaren is echter nauwelijks gebruikgemaakt van de verspreidingslocatie in de Dollard, het meeste materiaal is door de sleepopper naar baggervak 1a verplaatst om vervolgens met de Airset de haven uit te worden gewerkt." Graag toelichten waarom verspreidingslocatie Dollard niet meer hiervoor wordt gebruikt en de bagger met de Airset wordt verwijderd.
24. Pagina 21 paragraaf 4 A.3 voorlaatste regel: Hierin wordt aangegeven dat de gemiddeld gestorte baggerspecie op de locatie Dollard "zo laag" is dat dit geen significantie heeft voor de modelering. Ik verzoek u "zo laag" te kwantificeren.
25. Pagina 21 paragraaf 4 A.3: "Voor de getoetste activiteit in de Passende Beoordeling wordt het gemiddelde van de laatste 3 jaar, namelijk afgerond 1.360.000 m³ (1.350.817 + 8.197), als uitgangspunt genomen." Past dit nog met de vergelijking met de referentiesituatie? Graag toelichten.
26. Pagina 21 paragraaf 4 A.3 en Pagina 22 tabel 2 en 3: Zijn de gegevens afgestemd met de Jaarrapportage baggerwerkzaamheden Waddenzee 2023 van Rijkswaterstaat? Hier staat aangegeven dat het baggervolume Eems-Dollard 2,44 miljoen m³ door lokale beheerders en 3,48 miljoen m³ door RWS bedraagt. Weliswaar in 2023, maar hoe verhouden deze volumes zich tot 'Voor de getoetste activiteit in de Passende Beoordeling wordt het gemiddelde van de laatste 3 jaar, namelijk afgerond 1.360.000 m³ (1.350.817 + 8.197)'? Zie ook tabel 1.6 uit dat document voor jarenreeks. Ik verzoek u dit toe te lichten.
27. Pagina 21: Graag de relatie van de Airset tot de stortvakken uitwerken.
28. Pagina 23 paragraaf 4B 3.1. Slib:
 - a. Is de gemiddelde samenstelling binnen het estuarium in verschillende perioden van het jaar bekend? Denk hierbij aan percentages zand/slib.
 - b. "Er is gewerkt met een ondergrens van 2 mg/L, dit wordt gezien als de grens van de nauwkeurigheid van de modelstudies en de ondergrens van een meetbaar verschil t.o.v. de achtergrondconcentratie." Graag hier toevoegen wat de achtergrondconcentratiewaarden doorgaans zijn, zodat het logisch is dat 2 mg/l als verwaarloosbaar kan worden beschouwd. Deze waarden worden pas op pagina 44 vermeld (boven 80 mg/l, 150-230 mg/l, 1000-2000 mg/l).
29. Pagina 23 paragraaf 4B 3.1 laatste alinea: Dit betreft een beschrijving van de modelering. Waar volgen de resultaten? Graag opnemen.
30. Pagina 23 paragraaf 4B 3.2: Hier wordt aangegeven dat de geplande activiteit anders is dan de referentiesituatie want er wordt een Airset gebruikt i.p.v. een sleepopperzuiger en de volumes die gebaggerd worden zijn lager. Het is aannemelijk dat dit zorgt voor een afname in slibconcentratie. Onduidelijk is wat het voordeel is van de Airset ten opzichte van de sleepopper. Dit is niet gemodelleerd. Ik verzoek u dit toe te lichten.
31. Pagina 23 paragraaf 4B 3.2: "de vergelijking tussen de geplande activiteit....op piekmomenten (maximaal 75ml/L) t.o.v. de

referentiesituatie." Kan dit worden verklaard? Graag de oorzaak benoemen.

32. Pagina 23 paragraaf 4B 3.2: De referentiesituatie bestaat vanaf 1993. In het verleden is (veelvuldig, hoewel niet niet aangegeven in de tekst) in locatie Dollard bagger gestort. Deze locatie wordt de laatste jaren niet veel meer gebruikt, onduidelijk is waarom deze locatie niet wordt gebruikt. Ook wordt tegenwoordig vooral gebruik gemaakt van Airset en er is aangegeven dat het in oplossing blijven van zwevend slib een probleem vormt voor de ecologie in Eems-Dollard gebied. Hierbij de volgende vragen:
- De Airset blaast het slib (meermaals) vanaf de bodem vooruit totdat de stroming het meeneemt; dit veroorzaakt meer vertroebeling dan het door sleepopper laten opzuigen en verderop in een gat storten van slib? Kunt u dit verduidelijken?
 - Het opgezogen slib werd gestort in een gat. Waarom wordt het gat in de Dollard niet meer gebruikt?
 - Het weggeblazen slib verspreid zich over een groot oppervlak H1130 waarbij ook ruimtelijke zonering van korreldeeltjes bij het neerslaan plaatsvindt. Veroorzaakt een Airset juist niet meer effecten van slib vergeleken met een sleepopperzuiger?
 - Zijn er nog andere bagger technieken waar gebruik van gemaakt kan worden?
 - Als het slib en het recyclen van slib leidt tot complicaties in het estuarium, waarom voert men het slib dan niet af buiten het estuarium?
- Ik verzoek u dit te onderbouwen in de PB.
33. Pagina 23 onderaan: "In beide scenario's geldt dat de achtergrondwaardes van vertroebeling in dit gebied al zeer hoog zijn." Om de bijdrage van het baggeren op de achtergrondwaarden te kunnen kwalificeren is het nodig de achtergrondwaarden te kwantificeren in een situatie waarin geen slib uit de haven Delfzijl wordt gebaggerd. Graag toelichten wat vroeger en nu de bijdrage van het baggeren van de haven Delfzijl aan de troebelheid/slibwaardes van het Eems-Dollard gebied is.
34. Pagina 26 onderschrift bij Figuur 10: Ik verzoek u de zin zo te formuleren dat blauw een vermindering laat zien en rood een toename. Graag ook bij Figuur 21 en 22 op pagina 50.
35. Pagina 26 paragraaf 4B.4 sedimentatie betreft de volgende vragen:
- Alinea 1 laatste zin: Uit onderzoek van Deltares (onderzoeksrapport Hydromorfologische ontwikkeling Eems Dollard, 2019) blijkt dat het slibrijk is in de havens, zandrijk in de vaargeul. Echter is hier aangegeven dat er geen verandering in slibsamenstelling plaatsvindt door het verspreiden van het sediment. Het lijkt dat er in ieder geval een tijdelijke verandering plaats zou vinden. Graag verder uitwerken.
 - "Het sediment dat aanwezig is in de haven komt uit de Eems-Dollard en is systeemeigen. Verspreiden van het sediment zorgt er niet voor dat de sedimentsamenstelling verandert." Welke wetenschappelijke bron is voor deze stelling gebruikt? Op voorhand kan niet worden vastgesteld dat sediment dat is ontstaan door een natuurlijk sedimentatieproces exact wordt nagebootst door een Airset die in grote hoeveelheden – als een

- bladblazer- sediment in korte tijd met kracht verplaatst. Ik verzoek u dit nader te onderbouwen of weg te laten.
- c. "De reikwijdte van de sedimentatie wordt gedefinieerd als dat deel waar de sedimentatie hoger is dan 1 cm/maand (0,33 mm/dag). Deze snelheid is afgeleid van een maximaal tolereerbare sedimentatiesnelheid voor de gevoeligste bodemdieren van 1 cm per maand (Bijkerk, 1988)." Is dit onderzoek uit 1988 ook voor een periode van 6 jaar, de geplande baggerperiode, uitgevoerd? Gevoelige bodemdieren kunnen hieruitvolgend 12 cm per jaar en in 6 jaar 72 cm sediment verwerken? Graag een bron toevoegen waarin dit wordt bevestigd.
 - d. In de tekst staat: "1,2 km² sedimentatie op rondom de havenmonding van Delfzijl". Is dit Natura 2000-gebied? Zo ja, graag vermelden in de tekst inclusief de in dat gebied aanwezige habitattype(n).
36. Pagina 28: De vergelijking wordt gedaan met onderwatergeluid van koopvaardischepen, echter lijkt het in de lijn van de verwachting te liggen dat baggerschepen een hoger onderwatergeluid produceren. Graag opnemen in de onderbouwing van onderwatergeluid waarom baggerwerkzaamheden niet meer onderwatergeluid zouden produceren dan koopvaardischepen.
37. Pagina 29 Figuur 12: Door de blokstructuur in de figuur is niet duidelijk te zien waar het over gaat. De figuur gaat niet over scheepvaartintensiteit. Graag de contouren duidelijk in beeld brengen.
38. Pagina 29 onder 4B.6 Bovenwater verstoring: Er wordt binnen dit deel hoofdstuk weinig/geen aandacht besteed aan bovenwatergeluid. Ik verzoek u dit verder toe te lichten.
39. Pagina 30 verstoringgevoeligheid vogels: "Er wordt in deze rapportage een worst-case reikwijdte van 1.500 meter gehanteerd voor bovenwaterverstoring van vogels (Engelmoer & Altenburg, 1999)." Betekent dit dat voor verstoring van licht op ruiende vogels dezelfde afstand wordt gehanteerd als voor ruiende vogels zonder licht? Graag verduidelijken.
40. Pagina 31 bovenaan: "Uit de AERIUS-berekening blijkt dat er geen depositie van meer dan 0,0 mol N/ha/j plaatsvindt op habitattypen waarvan de kritische depositiewaarde (KDW) overschreden of naderende overschreden wordt." De tekst is niet duidelijk, ik verzoek u dit te herformuleren.
41. Pagina 32 paragraaf 4B.8: In de tekst staat 'door te voldoen'. Betekent dit dat eraan voldaan wordt? Zo ja, dan graag anders opschrijven, bijvoorbeeld 'doordat er wordt voldaan aan...'.
42. Pagina 32 Tabel 4: In de tabel staat dat vertroebeling reikt tot maximaal 45km van de verspreidingslocaties. Deze afstand wordt niet verder benoemd in de PB. Graag herstellen of een andere waarde invoegen.
43. Pagina 34 Figuur 15: Het is niet duidelijk hoe de bregrenzing van de Waddenzee loopt en of Hund/Paapsand wel/geen Waddenzee is. Graag de reikwijdte wederom as parse lijn weergeven, zoals in Fguur 14, en de Natura 2000-gebieden als gekleurd ingevulde vakken weergeven.
44. Pagina 36 paragraaf 4C 2.1 betreft de volgende vragen:
- a. Eerste bulletpoint: "Effecten van vertroebeling zijn uitgesloten voor alle habitattypen die zich (deels) bovenwater bevinden,

omdat effecten van vertroebeling op de primaire productie niet inwerken op de kwaliteit van deze habitattypen." Hiermee geeft u impliciet óf dat primaire productie enkel plaats vindt zodra het habitatype droogvalt óf dat de kwaliteit van deze habitattypen niet afhankelijk zijn van primaire productie. Ik verzoek u te verduidelijken wat van toepassing is.

- b. Bulletpoint vijf en zes: De zin is onvolledig. Het effect moet enkel gekoppeld worden aan troebelheid, en niet in het algemeen geformuleerd zijn.
 - c. Vanaf bullet point zeven. Hier wordt aangegeven dat er effecten kunnen worden uitgesloten op meerdere soorten. Er is echter niet aangegeven waarvan deze effecten afkomstig zijn.
 - d. Laatste bulletpoint: "De stroming na het afgaand tij kan er toch voor zorgen dat er sedimentatie op platen valt. De modelsituatie wijst echter uit dat dit niet het geval is. Er treedt geen sedimentatie op bij droogvallende platen en treedt er geen sedimentatie op bij schelpdierbanken in de Eems-Dollard, zie Figuur 16." Staat hier nu geschreven dat een verschijnsel (dat in werkelijkheid kan voorkomen) niet wordt meegenomen omdat het model aangeeft dat het niet voorkomt? Ik verzoek u dit te verduidelijken.
45. Pagina 39 Tabel 9: Turquoise ontbreekt in de tabel.
46. Pagina 43 eerste alinea: De aalscholver ontbreekt. Graag toevoegen.
47. Pagina 44: Hierbij de volgende vragen:
- a. "Zoals beschreven in paragraaf 4B.3 treedt er bij de geplande activiteit minder vertroebeling op. Met name in de Dollard zorgt dit voor een lagere concentratieverhoging t.o.v. het referentiescenario. Rondom de haven van Delfzijl is de vertroebeling hoger in de geplande activiteit t.o.v. de referentiesituatie." Ik verzoek u dit duidelijk te formuleren. Eerder in de PB heeft u het over een daling van >100 mg/l over een oppervlak van 110.1 km². Ik verzoek u hier aan te geven wat het aandeel in de verlaging in de Dollard is. Is dit op een plek waar de waarde 90 is, 230 of 2000 mg/l?
 - b. "Rondom de haven van Delfzijl is de vertroebeling hoger." Geldt dit voor de eerdergenoemde 16 km²? En is dit inclusief of exclusief de haven? Graag toelichten.
 - c. Bij het tweede bulletpoint staan de waarden 20-50 mg/l genoemd. Eerder is 75 mg/l genoemd. Ik verzoek u te controleren of deze waarden kloppen.
 - d. Laatste bulletpoint: "In de Dollard is de achtergrondconcentratie in de zomer 150 mg/L en in de winter 230 mg/L (met uitschieters naar 1000+ mg/L). In de Eemsrivier en verderop in het estuarium lopen de concentraties verder op. Soorten die gebruik maken van het gebied zijn dus al gewend aan zeer troebel water. Het project voegt hier 1 tot 10 mg/L aan toe. Deze toename is niet waarneembaar in het doorzicht." In de PB staat op diverse plekken dat de fauna gewend is (geraakt) aan de ongunstige situatie vanwege het slib en andere ongunstige omstandigheden in het gebied. Indien vertroebeling een negatief effecten heeft op 'natuurlijke kenmerken' van het gebied, habitats en/of soorten

dan kun je een extra bijdrage aan deze troebelheid niet wegschrijven: er geldt immers een verslechteringsverbod. Ik verzoek u dit aan te passen ofwel een bronvermelding toe te voegen voor de stellingen die u in dit stuk noemt.

- e. U geeft aan: "Aangezien de concentratieverhoging over een groot areaal (ca. 50km²) afneemt." Eerder in de PB is 65 km² genoemd voor de zuidelijke Dollard. Graag de oppervlakten nogmaals controleren.
- 48. Pagina 45 onder 4D 1.2 Vissen: Dit betreft geen onderbouwing. Graag toevoegen.
- 49. Pagina 46: "Uit de slibmodelleerstudie (bijlage B) voor het baggeren van de haven van Delfzijl blijkt dat in de Eems-Dollard op een paar locaties op piekmomenten de vertroebeling tot 200 mg/L opbouwt. Op de meeste plaatsen is dit echter veel minder, daar vindt maximaal een slibconcentratie verhoging plaats van 50 mg/L." Betreft dit de verhoging én achtergrondwaarde? Graag toelichten.
- 50. Pagina 47: Hier staat: "De verhoging van slibconcentratie boven 200 mg/L is van korte duur aangezien deze piekwaardes alleen optreden tijdens het gebruik van de Airset met afgaand tij." Hierbij gaat u ervan uit dat het slib alleen in estuarium aanwezig is als de Airset aan staat? De vraag zou beantwoord worden door inzichtelijk te maken hoe lang het duurt voordat het slib weer neerslaat en waar dat plaatsvindt, hoe daalt de slibconcentratie.
- 51. Pagina 47 onder conclusie: 'Er wordt gesteld dat filterfeeders in verschillende mate het vermogen hebben zich aan te passen aan de tijdelijke lokale verhoging van slibconcentraties.' Maar als dit structureel tijdelijk gebeurd is dit voor de soort dan nog haalbaar?
- 52. Pagina 47: "Filterfeeders die in het estuarium leven zijn al aangepast aan hoge concentraties vertroebeling. Zodoende treedt er voor de meeste soorten filterfeeders geen effect op." Is aangetoond dat de soorten die in het gebied leven dezelfde kenmerken hebben als dezelfde soorten in andere gebieden met dezelfde levensverwachting, dichtheden etc.? "Voor de meest niet": Voor welk soorten treden dan wél effecten op?
- 53. Pagina 47 onder conclusie: "Piekwaardes treden minder op en op andere locaties." Dan zijn de soorten hier toch niet aan gewend? Graag uitwerken.
- 54. Pagina 47 onder alinea 4, laatste zin: Graag verder uitwerken. Onderbouw waarom de voedselketen niet negatief wordt beïnvloed wanneer de primaire productie vermindert.
- 55. Pagina 49 onder 4D.2 Sedimentatie: Dit hoofdstuk is onvoldoende uitgewerkt, het bevat geen onderbouwing, enkel een statement. Graag onderbouwen waarom er geen negatieve effecten door sedimentatie plaatsvinden.
- 56. Pagina 49: Welke nautische problemen kunnen er ontstaan?
- 57. Pagina 49: Wat is de reden dat de Airset en sleepopper verschillende aanvang hebben qua werkzaamheden, maart en mei?
- 58. Pagina 49: In voorgaande gesprekken is het verwijderen van slib uit het systeem en op land afleggen als mitigerende maatregel aangedragen. Echter is deze optie niet meegenomen in de PB. Graag uitleg waarom deze optie niet word besproken.

59. Pagina 49 onder Cumulatie: De achtergrondwaardes vormen een groot deel van de cumulatie. Hier wordt nu te makkelijk overheen gestapt. Ik verzoek u dit nader te onderbouwen.
60. Pagina 50 onder 4F.1 regel 5: Hoeveel was dit in de referentiesituatie?
61. Pagina 52 onder 4F1.1 Vogels: De figuren krijgen pas betekenis als ook een situatie wordt opgenomen waarin geen baggerwerkzaamheden voor Delfzijl en Paapsand Süd jaarrond plaatsvinden.
62. Pagina 53: Hierin wordt duidelijk aangegeven dat er een negatief effect kan plaatsvinden op de instandhoudingsdoelstelling. Dit is echter onvoldoende onderbouwd. Ik verzoek u dit verder te onderbouwen.
63. Pagina 53 onder 4G cumulatie: Wat zijn de resultaten m.b.t. het meenemen van de achtergrondwaardes vertroebeling van de afgelopen decennia in cumulatie?
64. Pagina 59 Hoofdstuk 5: Er wordt gesproken over het salderen van de overgebleven ruimte uit de referentiesituatie van de haven. Hierbij de volgende vragen:
- a. Ik verzoek u 'overgebleven ruimte' te kwantificeren.
 - b. Wat wordt gesaldeer? Dit is niet duidelijk. Salderen is mogelijk met stikstofruimte.
 - c. Figuur 24 en 25 zijn niet duidelijk, welk verschil laat een figuur zien?
65. Pagina 59: U geeft aan: "en op de meeste plekken in het estuarium neemt het doorzicht toe. In Figuur 24 is het verschil tussen de referentiesituatie en de gemiddelde situatie weergegeven. Netto verbetert de situatie ten opzichte van de referentiesituatie, en op de plekken waar een toename van vertroebeling is, zorgt deze naar verwachting niet voor extra effecten." In de effectbepaling is aangegeven dat een toename van slibdeeltjes het doorzicht nauwelijks of niet wijzigt omdat er al zo veel slib is. Indien mitigatie daadwerkelijk zorgt voor aantoonbaar meer doorzicht voor vogels en vissen, zoals aangegeven, dan moet dat wel ergens geschreven staan met de mg/l getallen erbij. Wanneer is er aantoonbaar meer zicht? En wat zijn daarvan de gevolgen voor deze dieren (die er zoals de PB aangeeft verder geen last van hebben of al aan gewend zijn)? Graag nader onderbouwen in de PB.
66. Pagina 63 onder habitat aantasting: Ik verzoek u de habitats te benoemen en dit stuk verder te onderbouwen.
67. Pagina 63 onder 6B.2: Hier staat: "onderhoudsbaggerwerkzaamheden niet leiden tot een directe afname van het totaalareaal van het aanwezige habitat (Sierdsma et al., 2022). De habitat in Paapsand Süd is hoog-dynamisch en wordt in de huidige situatie sterk beïnvloed door aanslibbing en de baggerwerkzaamheden ter plaatse. De baggerwerkzaamheden beperken zich tot hetzelfde areaal als in de huidige situatie. Aanwezige soorten zijn aangepast. Baggeren leidt niet tot verkleining areaal H1130." H1130 wordt niet sterk beïnvloed door het baggeren, maar er staat ook: 'wordt in de huidige situatie sterk beïnvloed door aanslibbing'. Habitat wordt wel sterk beïnvloed door aanslibbing. Wat kun je nu zeggen over de kwaliteit van het habitat? Graag toelichten.
68. Pagina 65 onder 6B.4: Hier staat: "Gevoelige soorten zullen hier dus niet of nauwelijks voorkomen en nadere soorten ondervinden geen effect van dergelijk lage sedimentatiesnelheden. Conclusie: Negatieve effecten van sedimentatie kunnen daarom op voorhand worden uitgesloten." Dit gaat

voorbij aan de vraag waarom gevoelige soorten er niet voorkomen en of deze volgens de instandhoudingsdoelstellingen wel zouden moeten voorkomen. De conclusie is niet juist: sedimentatie kan wel degelijk negatieve effecten hebben, namelijk op gevoelige soorten. Ik verzoek u dit te verduidelijken.

69. Pagina 65 onder Sedimentatie: 'Op deze locatie...van de geplande activiteit.' Het betreft hier een nieuwe activiteit omdat de vorige vergunning is verlopen. De activiteit onder die vergunning mag niet als onderbouwing gebruikt worden bij de aanvraag voor een nieuwe vergunning. Dit dient individueel te worden beoordeeld. Deze argumentatie wordt vaker gebruikt in de PB, ik verzoek u dit overal aan te passen.
70. Pagina 66 bulletpoint 2: Hoe kan continu tijdelijk zijn? Ik verzoek u dit aan te passen.
71. Pagina 66 alinea 2: Verwijzing Figuur 50. Graag verduidelijken dat deze in bijlage E te vinden is.
72. Pagina 66 alinea 3 regel 3: Tussen '()' kan niet worden gebruikt als onderbouwing omdat dit als nieuwe activiteit moet worden gezien, en dient verder onderzocht te worden.
73. Pagina 66 paragraaf 6B.5: Hier staat: "Aanwezige zeezoogdieren en vissen in dit gebied zijn gewend aan een hoge mate van verstoring (Southall et al., 2021; Wartzok et al., 2004)." Wat is de bedoeling van deze conclusie? In het algemeen geldt dat individuen van soorten die ergens voorkomen daarvoor gekozen hebben. Ze kunnen ook nog gewend zijn. Maar wat zegt dit over de geschiktheid van het gebied voor andere exemplaren van dezelfde soorten? Graag onderbouwen.
74. Pagina 66: U geeft aan: "Deze schepen voegen geen extra verstoring toe aan de bestaande situatie." U kunt niet concluderen dat extra schepen niet zorgen voor extra verstoring. Hoogstens kunt u stellen dat de extra verstoring moeilijk meetbaar is en in ieder geval niet significant.
75. Pagina 67 bulletpoint 2: De zin is incompleet.
76. Pagina 71 bulletpoint 1: Alleen vertroebeling? Ik verzoek u dit helder op te schrijven en te onderbouwen waarom de rest geen invloed heeft.
77. Pagina 79 bulletpoint 1 Regel 5 '...', maar deze plekken...projecten beïnvloed worden.' Kan niet als argument worden gebruikt. Dit is al meegenomen in de achtergrondwaardes.
78. Pagina 79: Bulletpoint 2 en 3 lijken elkaar tegen te spreken. Ik verzoek u dit te verduidelijken.
79. Pagina 79 Bulletpoint 5: Hier wordt een waarde van 90 ml/L aangevoerd, echter is dit hetzelfde als bij bullet 2 wordt gegeven. Wat is hier veranderd?
80. Pagina 79 onder conclusie: Hier wordt aangegeven dat er uitwijk mogelijkheden zijn omdat grote delen van het plangebied niet of nauwelijks beïnvloed worden. Maar in de voorliggende PB wordt vaak aangegeven dat in grote delen van het Eems-Dollard gebied de vertroebeling nog hoger ligt. Welke delen worden dan bedoeld in deze conclusie? Ik verzoek u dit te verduidelijken.
81. Pagina 79: "Het effect bepalen ten opzichte van een situatie waarin dit project niet wordt uitgevoerd is gecompliceerd. De projectconcentraties kunnen niet simpelweg in mindering gebracht worden op de achtergrondconcentraties. Dit geldt mogelijk in eerste instantie wel, omdat

de vaargeul gaat functioneren als een slibvang, maar na verloop van tijd zal deze volslibben en ontstaat een nieuw evenwicht waarbij slib niet meer structureel in de vaargeul neerslaat. Dit slib blijft nu in suspensie wat leidt tot vergelijkbare concentraties als voorheen, omdat de algehele aanvoer van slib in het Eems-Dollard estuarium niet veranderd is.” Ik verzoek u weer te geven in hoeverre de slibconcentratie wijzigt indien alle slib van de haven Delfzijl wordt afgevangen door de geulen. Als de overtuiging is dat dat niet kan, en het bovenstaande geldt, dan moet je kunnen onderbouwen dat de slibproductie van het baggeren van Delfzijl haven 100% gelijk is aan de natuurlijke kringloop van slib in dit gebied en dat baggeren Delfzijl eigenlijk een deel van het natuurlijke proces heeft overgenomen en vervangt.

82. Pagina 84 bulletpoint 1: Inzet instructies sleepopperzuiger uitwerken in de PB.
83. Pagina 84 bulletpoint 2: De hoeveelheid van de geplande activiteit hier graag toevoegen zodat duidelijk wordt gemaakt wat het verschil is.
84. Pagina 84: 'Er zijn 2 scenario's met gemitigeerde...sleepopperzuiger.' Wat zijn de uitkomsten van de twee scenario's?
85. Pagina 84 onder 6F.1 vertroebeling: Waarom wordt dit in de onderbouwing opgenomen als er geen vergelijking met de Airset plaatsvindt en de sleepopperzuiger niet wordt gebruikt? Tevens wordt er aangegeven dat er bijna geen verschil zit tussen de Airset mitigatie en de geplande situatie. Wat is het voordeel van de Airset?
86. Pagina 89 regel 2: Wordt met 'toenemen' eigenlijk afnemen bedoeld?
87. Pagina 90 onder cumulatie: De achtergrondwaardes vormen een groot deel van de cumulatie. Hier wordt te weinig aandacht aan besteed en dient geanalyseerd te worden als het aankomt op cumulatie.
88. Pagina 95 onder Conclusies: Hier staat: "Zoals eerder in deze Passende Beoordeling benoemd geldt een verbeterdoelstelling voor de kwaliteit van habitattypen H1130, Estuaria. Negatieve effecten op dit habitattypen ten opzichte van de huidige en referentiesituatie zijn voor beide projecten na het treffen van de benoemde mitigerende maatregelen uitgesloten. Maar de troebelheid van het Eems-Dollard systeem blijft een knelpunt voor de kwaliteit van het systeem. Iedere reductie van vertroebeling, hoewel op zichzelf niet groot genoeg voor een negatieve dan wel positieve bijdrage, is er immers één." Kun je uit deze PB concluderen dat de referentiesituatie de instandhoudingsdoelstellingen in de weg hebben gezeten waardoor geen verbeteringen gerealiseerd zijn en verslechtering is opgetreden? En dat de geplande activiteit weliswaar minder effecten heeft maar eveneens niet zal leiden tot een dermate verbetering van de troebelheid dat de instandhoudingsdoelstellingen wél gehaald kunnen worden? De effecten van het project en mitigerende maatregelen dienen geplaatst te worden in de context van de instandhoudingsdoelstellingen: heeft het project wel of geen invloed op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied?
89. Pagina 95: Hier staat: "Het is zelfs zo dat de Airset voor de haven niet optimaal te gebruiken is zonder dat de vaarweg Paapsand Süd vrij is van overtollig sediment. Om het slib uit de haven goed op stroom te krijgen wordt er net voor hoogwater gebaggerd in Paapsand Süd. Waarna net na hoogwater wordt aangevangen met de werkzaamheden in de haven." Andere mogelijkheden om van het slib af te komen, tot buiten het

90. Pagina 96 onder 7.3 alinea 3 regel 6: Vanaf 'In de mitigerende..' klopt de zin niet. Graag verduidelijken wat hiermee wordt bedoelt.

91. Pagina 105: Hier wordt de referentiesituatie genoemd (1.800.000 M3 slib) en onderaan het tekstblok staat: *Het is dus belangrijk om de veranderingen in het baggeren (kleiner volume, andere techniek) geïsoleerd te modelleren, dus zonder dat andere veranderingen de vergelijking beïnvloeden.* Is het niet ook belangrijk de referentiesituatie te beschouwen: heeft het storten van 1.800.000 m3 geleid tot een Natura 2000-gebied waarvan de kwaliteit constant is gebleven?

Pagina 12 van 12